

opusdei.org

Виховна місія сім'ї

Розмовляти з дітьми на теми, які їх цікавлять, давати приклад і не боятися впливати позитивно на їхнє життя є викликами виховання. Публікуємо другу статтю на тему виховання в родинному середовищі.

21.01.2017

Людська особа реалізується, будує себе через вільно прийняті рішення. Як відомо, свобода не полягає у звичайній можливості зробити той чи інший вибір, але є

здатністю бути господарем самого себе, аби спрямовувати себе до істинного добра. Тому центральним аспектом виховання дітей є, власне, формувати їх для свободи таким чином, щоб вони бажали робити добро: іншими словами, щоб вони бажали добра не тільки тому, що так наказано, а саме тому, що це є добре.

Найчастіше більше виховує те, що діти бачать і відчують вдома: атмосфера свободи, радості, любові та довіри, – аніж слова. Саме тому виховна місія батьків полягає не стільки в тому, щоб передати, скільки в тому, щоб *заразити* цією любов'ю до правди, що є ключем до свободи[1].

У такий спосіб і з допомогою Божої благодаті діти ростуть із бажанням скеровувати своє життя до цієї повноти Правди, єдиної здатної дати сенс нашому

існуванню та задовільнити найглибші прагнення людського серця.

Вимоглива любов

Виховувати для свободи є справжнім мистецтвом, і часто це дуже нелегко. Як зазначає Бенедикт XVI, «ми торкаємося найделікатнішого моменту справи виховання – віднаходження відповідного балансу поміж свободою і дисципліною. Без правил поведінки та норм життя, які застосовуються з дня на день щодо малих речей, не формується характер і дитина не стає готовою протистояти випробуванням, що їй не бракуватиме в майбутньому. Однак виховні стосунки – це насамперед зустріч двох свобод, і успішне виховання є наукою про правильне використання свободи»[2].

Передумовою адекватного вирішення цього завдання – узгодження вимоги та свободи – є пам'ятати про те, що віра і християнська мораль є ключем до людського щастя. Бути християнином є вимогливим, проте ніколи не є чимось гнітючим, навпаки воно є таким, що доконечно звільняє.

Метою є те, аби діти змалку в родинному середовищі пересвідчилися, що людина «здатна знайти повноту своєї особи лише в щирому віддаванні себе іншим»[3]. І також зрозуміли, що особа, яка живе наповненим християнським життям не є «особою занудною або пристосованцем; вона не втрачає своєї свободи. Тільки та людина, котра цілковито довіряє себе в руки Божі, знаходить істинну свободу, величну і творчу амплітуду свободи добра»[4].

Життя християнина саме тому є унікальним, бо тільки воно є щасливим життям; єдиним, яке звільняє від гіркоти існування без Бога. На початку свого понтифікату Бенедикт XVI з великим поривом наголошував: «Той, хто дозволяє увійти Христу, нічого не втрачає, нічого – абсолютно нічого – з того, що робить життя вільним, гарним, величним. Ні! Лише завдяки цій дружбі реально відкривається великий потенціал людини. Тільки завдяки цій дружбі пересвідчуємося, що є гарним і що нас визволяє. Таким чином, сьогодні я хотів би з більшою силою і з більшою впевненістю, спираючись на великий досвід особистого життя, сказати всім вам, люба молодь: «Не бійтеся Христа! Він не забирає нічого, і дає все. Той, хто віддає себе Йому, отримує сторицею»[5].

Для досягнення цієї мети в першу чергу самі батьки мають «випромінювати» радість, живучи послідовно. **«Батьки виховують своїх дітей насамперед своєю поведінкою. Те, що сини і дочки шукають у своєму батькові та своїй матері, є не тільки знання, глибші за їхні, чи то більш-менш влучні поради, але щось більше: свідоцтво цінностей та сенсу життя, втілене у конкретній екзистенції, виявлене протягом років у різних життєвих обставинах та ситуаціях»**[6].

Діти повинні зрозуміти, що вироблена життям поведінка, яку вони бачать у своїх батьках, є не тягарем, а джерелом внутрішньої свободи. І батьки без погроз, із позитивним баченням, мають "внутрішньо вибудовувати" своїх дітей, навчати їх для цієї свободи, пояснюючи їм значення добра, що

від них вимагається, так, щоб вони зробили його власним.

Таким чином, їхня особистість зміцнюється, й вони зростають зрілими, впевненими й вільними. Так вони вчать ся жити попри тенденції моди, йдучи проти течії, коли є необхідність. Досвід показує, що коли діти дорослішають, немає нічого, за що б вони були більш вдячними, як за це вільне й відповідальне виховання.

Ставити високі цілі

Безперечно, любов до дітей не підкорюється так званій «нейтральній педагогіці» – не можливій на практиці. З одного боку, не можна забувати, що якщо батьки не займаються вихованням, за них це зроблять інші. Так було завжди, але сьогодні, можливо, більше ніж у минулому, суспільство,

навколишнє середовище та засоби масової інформації здійснюють значний вплив на людей, який у жодному разі не є нейтральним. З іншого боку, сьогодні простежується тенденція навчати цінностей, прийнятних для всіх, – можливо, позитивних, але мінімально значимих.

Батьки повинні виховувати без страху, в усіх аспектах, які вважають важливими для щастя своїх дітей. Завдяки вимогливому ставленню батьків до навчання, наприклад, діти розуміють, що навчання є важливою складовою блага їхнього життя. Завдяки батьківській наполегливості з любов'ю на тому, щоб діти вмивалися й доглядали за собою, – вони усвідомлюють, що гігієна та гарний вигляд є важливими і невід'ємними частинами життя. Але якщо батьки не виявляють наполегливості – супроводжуючи

своїм прикладом та даючи відповіді на питання «чому?» – в таких аспектах, як: бути стриманим, казати завжди правду, бути відданим, молитися, часто долучатися до таїнств, жити у святій чистоті тощо, – інстинктивно діти можуть думати, що ці блага є непотрібними, адже навіть батьки ними нехтують або не наважуються серйозно запроваджувати їх у життя.

Важливим ключовим моментом у здійсненні цього завдання є спілкування. Звичайним виправдовуванням може стати позиція «я не розумію сучасну молодь», «оточення є дуже негативне», «раніше цього не дозволялося». Звичайне переконання, засноване на авторитеті, може діяти певний час, але врешті-решт завжди виявляється недостатнім. У

вихованні деколи потрібно застосовувати дієвий метод «нагороди і кар», але перш за все потрібно навчити оцінювати вчинки, говорити про добро і зло, й те, як вони зумовлюють певний стиль життя. Таким чином, дітям в очевидний спосіб відкривається нерозривний зв'язок між свободою та відповідальністю.

Розмірковувати разом з дітьми завжди необхідно. Святий Хосемарія зауважував, **«що ми повинні стати друзями наших дітей: друзями, яким вони довіряють труднощі, з якими радяться в проблемах, від яких сподіваються отримати ефективну та любовну допомогу»**[7]. І щоб досягти цього, потрібно разом проводити час, слухати кожного з них окремо, виходити першими у розмові на головні теми різних етапів їхнього життя: початок життя, підліткова

криза, подружжя і, поза сумнівом, – оскільки це є найважливішим – покликання, передбачене Богом для кожної особи.

Як зауважує Папа Бенедикт XVI, «дуже бідним було б те виховання, яке обмежується лише даванням понять та інформації, залишаючи осторонь серйозні питання істини, передусім істини, яка може спрямовувати життя»[8].

Батьки не повинні боятися говорити зі своїми дітьми про все і визнавати, що вони також помиляються і що теж були молодими: це не позбавляє їх авторитету, навпаки ця довіра робить їх більш здатними для їхньої виховної місії.

Перше «підприємство»

Виховна місія батьків є захоплюючим завданням і великою відповідальністю. Батьки **«повинні розуміти**

***надприродність справи, що
являє собою заснування сім'ї,
виховання дітей та
християнське освітлення
суспільства. Від цього
усвідомлення власної місії
великою мірою залежить
ефективність та успіх їхнього
життя – їхнє щастя»[9].***

Бути батьками має стати
найпершим заняттям. Святий
Хосемарія часто повторював, що
діти є першим і найкращим
«підприємством» батьків: справою
їхнього щастя, від якої так багато
очікує Церква і суспільство. І як
професіонал завжди підтримує
постійне й гідне бажання
навчитися і покращити свою
працю, так само потрібно
зрощувати бажання вчитися бути
кращим чоловіком та дружиною,
кращими батьками.

Для зрощування цього бажання святий Хосемарія втілював безліч ініціатив, які продовжують допомагати тисячам подружніх пар у цьому завданні: курси сімейної орієнтації, молодіжні клуби, школи, організовані передусім самими батьками, тощо.

Бути гарними батьками – це не простий виклик. Не треба замовчувати зусилля, яких він вимагає, але з Божою благодаттю, отриманою в таїнстві подружжя, та в радісній і любовній взаємній віддачі чоловіка й дружини одне одному, всі жертви зносяться легко. Виховання дітей визначається не стільки середовищем чи обставинами, скільки любов'ю. З цією любов'ю батьки можуть звертатися з повною довірою до Бога, **«від якого бере ім'я все отцівство на небі й на землі»**^[10], щоб Він

захищав родинну оселю й
обдаровував благословенням
дітей.

М. Дієс

---

[1] Йн 8, 32.

[2] Benedicto XVI. *Mensaje a la diócesis de Roma sobre la tarea urgente de la educación*, 21-I-2008.

[3] Conc. Vaticano II. Const. past. *Gaudium et spes*, n. 24.

[4] Бенедикт XVI. Проповідь, 08.12.2005.

[5] Benedicto XVI. Homilía en el Solemne Inicio del Ministerio Petrino, 24-IV-2005.

[6] *Es Cristo que pasa*. – N. 28.

[7] Там само.

[8] Benedicto XVI. *Mensaje a la diócesis de Roma sobre la tarea urgente de la educación*, 21-I-2008.

[9] *Conversaciones*. – N. 91.

[10] Eφ 3, 14.

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
uk-ua/article/vikhovna-misiia-simyi/](https://opusdei.org/uk-ua/article/vikhovna-misiia-simyi/)
(25.03.2025)